

Клисурски манастир

„Св. Св. Кирил и Методий“

В северното подножие на планината Козница (Западна Стара планина), под връх Тодорини кукли, се намира Клисурският манастир „Св. Св. Кирил и Методий“. Той е четвъртият по големина в България. Погледнат отгоре, манастирът сякаш е сгъшен в пазвите на китната долина на река Врещица. От север го „пази“ Чипровският балкан, а на юг от него е разположено красивото курортно градче Вършец, известно с минералните си извори. Неслучайно манастирът си е извоювал прозвището „духовната перла“ на Северозападна България – той привлича не само с вълшебната си природа, но и с интересната си история и лековитата си вода.

ИСТОРИЯ

Смята се, че светата обител е основана по време на Втората българска държава, в края на управлението на цар Иван Асен II (1218–1241), известен с щедростта си към църквите и манастирите. Тогава манастирът се е наричал Врещецки или „Пустия“. През втората половина на XIV век светата обител се е намирала в пределите на Видинското царство. След завладяването на всички български земи от османските турци, манастирът първоначално остава незащитен. В началото на XV век обаче подобно на повечето християнски духовни средища, той е разрушен

от турците и дълго време остава необитаем. През 1742 г. манастирът е възстановен, благодарение на щедрите дарения на жителите на близкото селище Бързия (Клисура). В края на века зачестяват набезите на кърджалийските разбойници. По заповед на един от техните главатари, берковският паша Юмер бей (племенник на влиятелния кърджалийски главатар и управител на Видинския край Осман Пазвантоглу), светата обител отново е срината до основи.

В началото на XIX век Клисурският манастир е възобновен за втори път, благодарение на смелата инициати-

ва на няколко монаси и с финансовата помощ на жителите на околните села. Годината 1862 се смята за една от най-трагичните страници от историята на светата обител. По време на празника на светите братя Кирил и Методий манастирът е нападнат от башибозуците на берковския паша Юсуф бей, плячкосан и сринат до основи. Избити са над 120 души, дошли на литургията, а монасите са изгорени живи.

През 1864–1865 г. един от жителите на село Драганица, Илия Стоянов, заедно с баща си, събирал дърва на мястото, където сега се издига Клисурският манастир. Когато

дватамата лягат на обяд да починат, Илия в съня си чува звън от камбани и вижда, че на мястото лежат останки от стар манастир. Когато се събужда, той разкопава поляната и открива част от манастирските стени, престола и една икона. Той започва да обикаля селата и да събира помощи за възстановяването на манастира. Негов възстановител, ктитор и игумен е Александър Дамьянов (йеромонах Антим) от Берковица. Той оформя цял манастирски комплекс с нов храм, параклис, стопански сгради. Манастирът е напълно възстановен чак след Освобождението.

ЦЪРКВАТА И СТЕНОПИСИТЕ

Църквата „Св. Св. Кирил и Методий“ е изградена отново между 1887 и 1890 г., а през 1891 г. е официално осветена от видинския митрополит. Тя е с открит притвор и с три купола – един централен и два странични. През 1936 г. страничните кубета са превърнати в камбанарии по западен модел. През 1937 г. вътрешността на църквата е изографисана от известните български живописци Господин Желязков (ученик на известния живописец Николай Репин) и проф. Георги Богданов. Иконостасът е изработен от майстори на Самоковската и Дебърската школа, най-вече от майстор Стойчо Фандъков. Иконите датират от XVIII и XIX век, голяма част от тях са дело на зографа Никола Образописов.

МАНАСТИРЪТ ДНЕС

В днешно време манастирът е действащ и се състои от две църкви, жилищни и стопански сгради. Понеже притежава собствена ферма, светата обител има статут на манастирско селище. През 2000 г. психоенергетикът акад. Тодор Дичев открива в аязмото на манастира т.нар. „жива вода“, която идва от връх Тодорини кукли. Водата е с ниско съдържание на минерали и се смята за лековита. Преди няколко години в Клисурския манастир е построен още един, значително по-малък храм „Св. Никола“. През пролетта на 2007 г. в манастира се заселват 6 монахини, българки от Вардарска Македония. Всяка година манастирското братство организира съвместно с други православни орга-

низации лагери за деца от околността. Манастирът е привлекателен за туристи не само заради лековитата си вода, но и защото от него започват няколко туристически маршрута. Наблизо се намират няколко планински хижи – Бялата вода, Пробойница, Пършевица. Наред с курорта Вършец, туристите могат да се насладят на спокойствието, което предлагат близкият град Берковица, живописните селца Спанчевци, Цветкова бара, Ягодово, Слатина и др. За по-опитните планинци околността предлага предизвикателството да изкачат старопланинския връх Ком или да посетят красивата пещера Леденика край град Враца.

Д-р Красимира Мархалева

